

Божко В. М., д.ю.н., доцент,
Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
м. Полтава, Україна

УТІЛЕННЯ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ У ПРОЕКТІ ТРУДОВОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Рівність – один із загально-правових принципів, який повинен пронизувати усю правову систему, систему права, а, отже, і норми трудового законодавства. Відповідно до ч. 1 ст. 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Тому, в абзаці 2 пп. 4.1 п. 4 мотивувальної частини Рішення від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 Конституційний Суд України вказав, що «верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо».

Отже, на думку Конституційного Суду України, рівність, як й інші загально-правові принципи, є тими правовими явищами, які по-перше, зумовлюють, визначають зміст не лише правотворчої, але й правозастосовної діяльності держави, а, по-друге, не спонукають, не роблять можливим, а вимагають від держави їх втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність.

Подібну правову позицію сформульовано і в Рішенні Конституційного Суду України від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, в якому він стверджує, що «діяльність правотворчих і правозастосовних органів має здійснюватися за принципами справедливості, гуманізму, верховенства і прямої дії норм Конституції України» (абзац 2 п. 4 мотивувальної частини). І далі: «Зазначені ... принципи ... передбачають ... правові гарантії, правову визначеність і пов'язану з ними передбачуваність законодавчої політики ... необхідні для того, щоб учасники відповідних правовідносин мали можливість завбачати наслідки своїх дій і бути впевненими у своїх законних очікуваннях, що набуте ними на підставі чинного законодавства право, його зміст та обсяг буде ними реалізовано» (абзац 3 п. 4 мотивувальної частини).

Згідно Рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005 «із конституційних принципів рівності й справедливості випливає вимога визначеності, ясності й недвозначності правової норми, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі» (абзац 2 пп. 5.4. п. 5 мотивувальної частини). І далі: «Цей принцип ... гарантує впевненість громадян у тому, що їхнє

теперішнє становище не буде погіршено прийняттям нового закону чи іншого нормативно-правового акта» (абзац 4 пп. 5.4. п. 5 мотивувальної частини).

Таким чином, єдиний орган конституційної юрисдикції України із принципів права виводить вимоги до норм права, яким вони мають відповідати, інакше вони будуть визнані неконституційними. Схожу позицію поділяє і Європейський суд з прав людини. Так, у його Рішенні від 18 лютого 2010 року у справі «Гаваржук проти України» (*Gavazhuk v. Ukraine*) сформульовано правову позицію, відповідно до якої «Суд має з'ясувати, чи відповідає Конвенції сам національний закон і, зокрема, чи відповідають їй загальні принципи, які сформульовані в ньому чи впливають з нього» (п. 63). І далі: «Практика тримання обвинувачених під вартою без конкретного юридичного підґрунтя ... несумісна з принципом юридичної визначеності та принципом захисту від свавілля, які червоною ниткою проходять через Конвенцію і принцип верховенства права» (п. 69).

У Рішенні від 29 квітня 2003 року у справі «Алієв проти України» (*Aliiev v. Ukraine*) Європейський суд з прав людини наголосив: «Вираз «згідно із законом» ... стосується якості відповідного законодавства, і вимагає, щоб воно було доступним відповідній особі, яка, зокрема, має бути здатною передбачити його наслідки для себе, а крім того, це законодавство має відповідати принципу верховенства права» (п. 170). У Рішенні від 24 жовтня 1979 року у справі «Вінтерверп проти Нідерландів» (*Winterwerp v. the Netherlands*) сформульовано наступну правову позицію: «Сам по собі національний закон має відповідати Конвенції, в тому числі й загальним принципам, які викладені в ній або впливають з неї» (п. 45).

Отже, відповідно до правових позицій Європейського суду з прав людини принципи права також є тими чинниками, які висувають до змісту законодавства певні вимоги.

Однак, рішення Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини єднає не лише їх однакова правова позиція щодо визначального впливу принципів права, у тому числі й принципу рівності, на зміст законодавства. Об'єднує їх і той факт, що всі їх рішення є не лише загальнообов'язковими до виконання в Україні (таким чином, вони є джерелом права), але й такими, які не можна оскаржити. Тобто законодавець має враховувати правові позиції названих судів при нормативному урегулюванні суспільних відносин. Саме тому спробуємо проаналізувати, чи пронизує проект Трудового кодексу України, схвалений Верховною Радою України у першому читанні 5 листопада 2015 року, загально-правовий принцип рівності.

Відповідно до статті 2 зазначеного проекту, правове регулювання трудових відносин ґрунтується на наступних принципах: «рівності прав і

можливостей працівників, у тому числі гендерної рівності, шляхом забезпечення єдності та диференціації умов праці» (п. 5); «заборони дискримінації, привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного або соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками у сфері праці, забезпечення особам, які зазнали такої дискримінації, права на звернення до суду щодо визнання факту дискримінації та її усунення, а також відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок дискримінації» (п. 6); «... рівної оплати за рівноцінну працю» (п. 10).

Тож аналіз вказаних та багатьох інших статей проекту Трудового кодексу України дає нам підстави зробити висновок, що вітчизняний законодавець керувався принципом рівності, формулюючи текст нового кодифікованого акту трудового законодавства.

УДК 347.787 (477)

Бондар І. С., к.ю.н., доцент,
Київський національний університет культури і мистецтв,
м. Київ, Україна

СУБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА НА ТВОРИ АРХІТЕКТУРИ

Одним із напрямків реформування української економіки є становлення і розвиток будівельної галузі, шляхом впровадження нових творчих рішень в архітектурній галузі із врахуванням досягнень науки, застосуванням енергозберігаючих технологій і екологічних рішень, що виконують соціальні, естетичні і побутові функції, адже архітектура (від грец. *architerton* – будівельник) – це мистецтво проектування і будівництва будинків, споруд, їх комплексів для створення зручного середовища для життя, а створення такого середовища є неможливим без застосування останніх досягнень в вищезгаданих напрямках.

У відповідності до Закону України «Про архітектурну діяльність» архітектурна діяльність – це діяльність по створенню об'єктів архітектури, яка включає творчий процес пошуку архітектурного рішення та його втілення, координацію дій учасників розроблення всіх складових частин проектів з планування, забудови і благоустрою територій, будівництва (нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту) будівель і споруд, здійснення архітектурно-будівельного контролю і авторського нагляду за їх будівництвом, а також здійснення науково-дослідної та викладацької роботи у цій сфері [3].

Закон України «Про авторське право і суміжні права» визначає, що суб'єктами авторського права є автори творів, їх спадкоємці та особи,